

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

Drobné církevní stavby ve vybraném regionu Čech

Kristýna Šestáková

© 2014 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra humanitních věd
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Šestáková Kristýna

Veřejná správa a regionální rozvoj - k.s. Klatovy

Název práce

Drobné církevní stavby ve vybraném regionu Čech

Anglický název

Minor Church Architecture

Cíle práce

Hlavním cílem práce je popis drobných sakrálních staveb a možnosti financování jejich obnovy. Může pomoci zachovat významné památky pro další generace. Zaměřeno na vybranou lokalitu v plzeňském kraji. Sekundárním cílem této práce je objasnění historických souvislostí spojených s touto architekturou.

Metodika

Metodika použita pro tvorbu práce je rozdělena na dvě hlavní části. V teoretické části je to práce se související literaturou. Dále pak konzultace a utřídění poznatků. Druhou praktickou částí pro získání informací je terénní výzkum, fotodokumentace a interpretace zjištěných dat.

Harmonogram zpracování

červen- září 2013 - vyhotovení zadání práce, studium literatury

září-prosinec 2013 - terénní výzkum

leden-únor 2014 - sepsání práce

březen 2014 - svázání a odevzdání práce

Rozsah textové části

30-40 stran

Klíčová slova

historie, kříž, sakrální stavba, kulturní památka, kaplička

Doporučené zdroje informací

DAVID, Petr; SOUKUP, Vladimír. 777 kostelů, klášterů, kaplí České republiky. 1. vyd. Praha: Kartografie, 2002. 308, 58 s. : barev.il., mapy, plány. ISBN 80-7011-708-7

VALENČÍK, Michal. Ohrožené památky : kostely, kaple a kapličky v České republice. Vyd. 1. Praha: Baset, 2006. 293 s. ISBN 80-7340-082-0

VAŘEKA, Josef. Lidová architektura : encyklopedie. 2. Praha: Grada, 2007. 427 s. ISBN 978-80-247-1204-8

Zákon č. 203/2006Sb o podpoře kultury

URFUS, V., VÍT, J. a WIESSER, S. (1997) Kamenné kříže Čech a Moravy. 1. vyd. Praha: Argo, 1997. 391 s. ISBN 80-7203-157-0

Vedoucí práce

Polišenský Miroslav, PhDr., CSc.

Termín odevzdání

listopad 2014

Elektronicky schváleno dne 22.11.2013

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 5.12.2013

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan fakulty

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Drobné církevní stavby ve vybraném regionu Čech" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu PhDr. Miroslavu Polišenskému CSc. za odborné vedení práce. Dále bych chtěla poděkovat zastupitelům obcí za vstřícné jednání a poskytnuté informace, paní Věře Lukášové z odboru památkové péče za cenné rady a zasvěcení do problematiky. Děkuji svým příbuzným a přátelům za podporu při tvorbě bakalářské práce.

Drobné církevní stavby ve vybraném regionu Čech

Minor church architecture in selected region

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá drobnými církevními stavbami, které se nacházejí ve městě Přeštice a okolních obcích. Práce je rozdělena na dvě části. V první teoretické části se zabývá historií. Popisuje základní typy drobných církevních staveb. Poskytuje informace týkající se ekonomické a právní stránky. Popisuje vybranou oblast a konkrétní obce.

Druhou částí je terénní výzkum. Všechny zkoumané památky byly navštíveny, zhodnocen jejich stav a provedena fotodokumentace. Obsahuje popis památek a stručnou historii. V závěru praktické části je celkové zhodnocení a navržena možnost obnovy.

Summary

The thesis deals with small church buildings situated in the town of Přeštice and its neighbouring villages. The thesis is divided into two parts. The one theoretical part applies to the history. It describes the basic types of small church buildings. It presents information concerning the economical and juridical aspect. The description concerns a chosen area with certain villages.

There is a field research in the other practical part. All the researched monuments were visited, their condition was evaluated and photographs were taken. This part contains a description of the monuments including their short history. In its conclusion there is a complete evaluation and it offers a possibility of renovation.

Klíčová slova: historie, kříž, sakrální stavba, kulturní památka, kaplička

Keywords: history, cross, sacral building, cultural monument, chapel

Obsah

1	Úvod.....	4
2	Cíl a metodika práce	5
2.1	Cíl práce.....	5
2.2	Metodika práce	5
3	Teoretická část	6
3.1	Kulturní a historický vliv na církevní stavby.....	6
3.1.1	Vznik a vývoj církevních staveb.....	6
3.1.2	Zánik církevních staveb	8
3.2	Drobné sakrální památky	8
3.2.1	Boží muka	8
3.2.2	Kříže.....	9
3.2.3	Smírčí kříže.....	10
3.2.4	Kapličky, kaple	10
3.2.5	Mariánské a morové sloupy	10
3.3	Kulturní památka a její ochrana.....	11
3.3.1	Osobní zhodnocení zákona	13
3.3.2	Prohlášení kulturní památky	13
3.4	Metody památkové péče	13
3.4.1	Puristická metoda.....	14
3.4.2	Restaurační metoda.....	14
3.4.3	Konzervační metoda	14
3.4.4	Analitická metoda	14
3.4.5	Syntetická metoda.....	15
3.4.6	Rekonstrukční metoda	15
3.4.7	Regenerační metoda.....	15
3.4.8	Metoda preventivní ochrany	15
3.5	Návrh finančního krytí obnovy.....	15
3.5.1	Zdroje poskytované EU	16
3.5.2	Financování z veřejného rozpočtu	17
3.5.3	Veřejná sbírka	17
3.5.4	Nadační fond.....	18
3.6	Charakteristika místa	18
3.6.1	Plzeňský kraj.....	18
4	Terénní výzkum	23
4.1	Metodika výzkumu	23
4.2	Sledované památky	24
4.2.1	Kaple sv. Jana Nepomuckého.....	25
4.2.2	Socha sv. Jana Nepomuckého.....	26
4.2.3	Socha sv. Jana Nepomuckého.....	27
4.2.4	Socha sv. Jana Nepomuckého.....	28
4.2.5	Výklenková kaplička sv. Jana Nepomuckého	29
4.2.6	Mariánský sloup, sousoší v Přešticích	30
4.2.7	Kašna se sochou sv. Václava	31
4.2.8	Socha sv. Jana Nepomuckého.....	32
4.2.9	Socha sv. Kiliána	33
4.2.10	Kaple Povýšení sv. Kříže.....	34

4.2.11	Kaple Matky Boží Pomocné	35
4.3	Souhrn výsledků	36
4.3.1	Popis zjištěných údajů	36
4.3.2	Zhodnocení výsledků	37
4.4	Návrh možného řešení	38
4.4.1	Obnova kaple Matky Boží Pomocné	38
5	Závěr	40
6	Seznam použitých zdrojů	41
7	Seznam příloh	44

Seznam obrázků, tabulek a grafů

Obr. 1	Kříž u silnice za obcí Vřeskovice, směrem na obec Borovy	9
Obr. 2	Mapa zájmové oblasti s vyznačenými objekty	24
Obr. 3	Kaple sv. Jana Nepomuckého	25
Obr. 4	Socha sv. Jana Nepomuckého	26
Obr. 5	Socha sv. Jana Nepomuckého	
Obr. 6	Socha sv. Jana Nepomuckého	27
Obr. 7	Socha sv. Jana Nepomuckého	
Obr. 8	Socha sv. Jana Nepomuckého	28
Obr. 9	Výklenková kaplička sv. Jana Nepomuckého	29
Obr. 10	Mariánský sloup v Přešticích	30
Obr. 11	Kašna se sochou sv. Václava se zimním krytem	31
Obr. 12	Socha sv. Jana Nepomuckého	32
Obr. 13	Socha sv. Kiliána	33
Obr. 14	Kaple Povýšení sv. Kříže	34
Obr. 15	Kaple Matky Boží Pomocné	35
Obr. 16	Kaple Matky Boží Pomocné, detail	38
Tabulka 1:	hodnocení stavu památek	23
Tabulka 2:	předpokládaný rozpočet obnovy	39
Graf 1	Stav objektů	37

1 Úvod

Všude na světě existuje nespočet různých zajímavých míst, všechna mají svoji historii a svůj příběh. Krajina, ve které žijeme, odráží to, jací jsme. Jak si vážíme přírody i své historie. Vzhlížíme k novým moderním místům, stavbám a na odkaz našich předků rádi zapomínáme. Lidé by se měli na svých cestách rozhlédnout kolem sebe. Kříž, socha, kaplička, nebo třeba boží muka, to vše jsou místa, kde se lidé dříve zastavili. Dnes už je jen míváme a většinou ani neznáme význam toho, proč zde stojí. Pro kulturní, společenský i duševní vývoj člověka je jistě přínosné znát okolí, odkud pocházíme.

Hodnota památky není jen její materiální stránka, ale hlavně tvůrčí a duchovní. Neztratí svoji důležitost a jedinečnost, ani když částečně odumře materiál, ze kterého je vyrobena.

Tato práce je zaměřena na drobnou církevní architekturu v plzeňském kraji, a to ve městě Přeštice a okolních obcích.

2 Cíl a metodika práce

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem této práce je popis drobných sakrálních staveb a možnosti financování jejich obnovy. Může pomoci zachovat významné památky pro další generace. Zaměřeno na vybranou lokalitu v Plzeňském kraji. Dalším cílem je objasnění historických souvislostí spojených s touto architekturou.

2.2 Metodika práce

Metodika použita pro tvorbu práce je rozdělena na dvě hlavní části. V teoretické části je to práce se související literaturou. Dále pak konzultace a utřídění poznatků.

Druhou praktickou částí pro získání informací je terénní výzkum, fotodokumentace a interpretace zjištěných dat.

3 Teoretická část

3.1 Kulturní a historický vliv na církevní stavby

3.1.1 Vznik a vývoj církevních staveb

Historické události a kulturní rozdílnosti mají přímý vliv podobu všech lidských výtvorů. Prapůvodní kořeny můžeme vidět již v Judaismu, jehož určitá podoba s křesťanstvím je nesporná. Velký vliv měla také antika. Především římské umění sochařské a malířské. Které se projevilo především až v období renesance.¹

Roku 313 byl vydán edikt milánský, který byl tolerančním náboženským ujednáním. Do té doby byl znát silný vzájemný negativní postoj římského státu a křesťanské církve. Následovalo šíření víry do dalších zemí.

Ze 3. století jsou první archeologicky doložené křesťanské domy. Ty byly prosté, patřili některému ze členů sboru a stěny nesly biblické malby.

Pro křesťany nastalo období klidu a potřebovali větší prostor, kde by se mohli shromažďovat. Vznikla tedy první bazilika Maxentiova, dostavěna v roce 312. Jiný název pro tuto stavbu byl bazilika Konstantinova, nebo Basilica nova.²

Velkomoravská říše přinesla další náboženskou a vzdělanostní osvětu. Důležitou událostí byl take příchod Cyrila a Metoděje roku 863. V tehdejších hradištích vznikaly kostely, jako jediná zděná stavba. Z latinského slova castelum, pevnost.³

Středověk posílil církevní moc, která má funkci vzdělávací, náboženskou, charitativní, kulturní a uměleckou. Stavitelství je reprezentováno románským a gotickým stylem. Projevuje se ve zvyšování a prodlužování staveb kostelů.⁴

¹ Církevní stavby: stavební kniha 2012. 1. vyd. Praha: ČKAIT, 2012, 162 s. ISBN 978-80-87438-24-4., str.7

² Totožný zdroj, str. 8

³ Totožný zdroj, str. 11

⁴ Totožný zdroj, str. 13

Románský styl se uplatnil při vzniku katedrálních a klášterních komplexů. Stavělo se z kamene, zdi byly mohutné a široké. Stěny pokrývaly zdobení fresky.⁵

Renesanční styl, který vznikl v 15. století, se v naší církevní architektuře příliš neprojevil. Po husitských válkách stoupla potřeba církevních staveb, proto v 16. století byl jejich počet dostačující.⁶

V období baroka se situace po náboženské stránce komplikovala. Začaly se šířit další náboženské skupiny a bylo potřeba zavést další reformu, která by se týkala i venkovského prostředí. Reakcí na to bylo zakládání nových církevních řádů, které se staly jádrem protireformačních snah. Vznikl tak například ve druhé polovině 16. století řád jezuitů. V této složité době, moc církve roste. Architektura doby baroka se vyznačuje svoji monumentálností.⁷

K omezení pravomocí klášterů, nadací a bratrstev došlo v polovině 18. století. Císař Josef II. viděl funkci církve jako vzdělávací a osvětu šířící instituci. Vydal roku 1781 toleranční patent, který umožnil existence i dalších náboženství. Kromě vyznání katolíků bylo povoleno i pravoslaví a protestantismus. Tato tolerance, byla však do jisté míry omezena znevýhodňujícími podmínkami. Upraven byl vzhled jiných než katolických staveb, které nesměly připomínat kostel. Patent přispěl ke zrušení několika klášterů a k úpravě pohřebnictví.⁸

Roku 1861 byl vydán evangelický patent a tím padla omezení týkající se podoby jiných náboženských objektů. Mnoho kostelů proto prošlo přestavbou. V této době dochází k dostavbě a přestavbě středověkých katedrál. V novogotickém stylu byla dostavena katedrála sv. Víta na Pražském hradě.⁹

⁵Církevní stavby: stavební kniha 2012. 1. vyd. Praha: ČKAIT, 2012, 162 s. ISBN 978-80-87438-24-4., str. 13

⁶ Totožný zdroj, str. 14

⁷ Totožný zdroj, str. 14

⁸ Totožný zdroj, str. 15

⁹ Totožný zdroj, str. 18

V moderní době na přelomu 19. a 20. století se projevuje sloh secesní. Tento styl je barevný a okrasný, náměty obrací k přírodě. Používá se například na výzdobu kapliček a kostelů.

Meziválečné období v architektuře převládá konstruktivismus a také individualita stavebníků a odlišnosti jednotlivých církví.¹⁰

3.1.2 Zánik církevních staveb

V době totalitního režimu po roce 1948, nebylo církevním stavbám příliš přáno. Náboženství představovalo tmářství, které se odsuzovalo. Bránilo se opravám církevních staveb, aby se pak pro technický stav mohly úplně zbořit. Ničení se týkalo i drobných památek, které nevhodně překážely v krajině. Zmizely některé kříže, boží muka, kapličky a další hodnotné památky. Toto období trvalo až do roku 1989.¹¹

3.2 Drobné sakrální památky

3.2.1 Boží muka

Jsou převážně kamenné sloupy, na kterých je připomínáno utrpení a muka Spasitelova a to buď obrazem, nebo i slovně. Vzhled a výška sloupu je podmíněna regionem. Na přední straně je často výklenek, kde může být obrázek na plechu či skle, dřevorezba, popřípadě kamenný reliéf. Dříve v lidech vzbuzovaly úctu k utrpení Ježíše, proto se jim říkalo “poklona”. Stavili je profesionální tesaři a kameníci. Nejvíce se nacházejí podél cest, nebo krajích obcí, kde se poutník mohl na chvíli zastavit.¹²

¹⁰Církevní stavby: stavební kniha 2012. 1. vyd. Praha: ČKAIT, 2012, 162 s. ISBN 978-80-87438-24-4., str. 19

¹¹ VALENCIK, Michal. Ohrožené památky: kostely, kaple a kapličky v České republice. 1. vyd. Praha: Baset, 2006, 293 p. ISBN 80-734-0082-0., str. 5, 6

¹² HÁJEK, Tomáš a Irena BUKAČOVÁ. *Příběh drobných památek: Od nezájmu až k fascinaci*. 2. vyd. Jaroslav Bárta: Studio JB, 2006. ISBN 8090090397., str. 56

3.2.2 Kříže

Kříž je hlavním symbolem křesťanské víry.

Středověk je úzce spjat s církví. Doba válek a těžkostí se promítla do posílení víry lidí v Boha. Pro potřeby vizualizace této víry vznikaly kříže.

Nejdostupnější materiálem v této době bylo dřevo. Bylo snadno opracovatelné a nebylo drahé. Obrovské dřevěné kříže se stavěly od raného středověku. Bohužel se ale z té doby, vzhledem k trvanlivosti a stálosti materiálu, dochovaly jen velmi vzácně.¹³

Dodnes mají tyto památky v krajině hojně zastoupení.

Kromě dřeva jsou kříže vyráběny z různých dalších materiálů, například mramor, žula, slitiny kovů.

Obr. 1 Kříž u silnice za obcí Vřeskovice, směrem na obec Borovy

Zdroj: vlastní foto

¹³ HÁJEK, Tomáš a Irena BUKAČOVÁ. *Příběh drobných památek: Od nezájmu až k fascinaci*. 2. vyd. Jaroslav Bárta: Studio JB, 2006. ISBN 8090090397., str. 56

3.2.3 Smírčí kříže

Jejich vznik můžeme datovat 14., 15., a 16. století.¹⁴

Konkrétní datace u jednotlivých křížů lze špatně určit, z důvodu eroze materiálu a také nedostatkem písemných listin, smírčích smluv.

Smírčí kříž je postaven jako památka na nějakou tragickou událost, nebo hrdelní zločin.

Jedná se o kříže zhotovené z jednoho kusu kamene. Úroveň zpracování závisí na zručnosti a dovednosti jejich tvůrců, kameníků. Mohou být jen hrubě osekáné několika údery do požadovaného tvaru kříže. Jiné mohou být profesionálně propracované a opatřené letopočtem, krátkým textem, nebo vysekaným obrazem vražedného nástroje.

3.2.4 Kapličky, kaple

Mezi drobnými památkami jsou pravděpodobně nejznámější, dotvářejí venkovskou krajinu. Některé jsou zasvěcené světcům a často slouží jako poutní místo. Mohou být situovány na významných místech, na kopcích, nebo u přírodního zdroje vody. Mohou být dílem významných architektů, ale i venkovských řemeslníků.¹⁵

Kaple bývá zděná stavba, odlišně zdobená dle regionálních tradic. Uvnitř vybavena obvykle oltářem a vyobrazením světce.

3.2.5 Mariánské a morové sloupy

Vznikaly v souvislosti s morovými epidemiemi. Často bylo propojeno názvosloví mariánský morový sloup, ale tyto dva pojmy nejsou zcela totožné. Může být jen mariánský, nebo jen morový sloup. Mariánský sloup byl vystaven jako připomínka požáru,

¹⁴*Kamenné kříže Čech a Moravy* : sborník Společnosti pro výzkum kamenných křížů : SPVKK / kolektiv autorů. -- Aš : Muzeum, 2007. -- 204 s., [32] s. barev. obr. příl. : il. + 1 mapa, str. 13

¹⁵ HÁJEK, Tomáš a Irena BUKAČOVÁ. *Příběh drobných památek: Od nezájmu až k fascinaci*. 2. vyd. Jaroslav Bárta: Studio JB, 2006. ISBN 8090090397., str. 60

ukončení války nebo neúrody. Kdežto morový sloup, jak už název napovídá, vznikl v souvislosti s morovými epidemiemi.¹⁶

Mariánský sloup také představoval svátost Panny Marie, jako symbol dobra a naděje.

Prapůvod sloupů můžeme hledat již v megalitickém období, kdy se vztyčovaly obrovské kameny jako svatyně, nejznámější je Stonehenge.

S příchodem křesťanství se sice podobné stavby ničily. Jako náhrada vznikaly objekty, které byly podobné, ale nesly symboliku křesťanské víry.

Další důkazy důležitosti sloupů najdeme i v Bibli. Země je podle starého zákona ukotvena sloupy.¹⁷

Symbolika těchto staveb je mnohočetná. Světec je díky sloupu vyvýšený do nadpozemské sféry. Sloup připomíná prst vztyčený v prosbě k nebi. Nese také význam opory, pilíře duchovního významu.¹⁸

Nejstarší mariánský sloup u nás pocházel z roku 1650 a nacházel se v Praze na Staroměstském náměstí. Byl ale bohužel zničen roku 1918.¹⁹

3.3 Kulturní památka a její ochrana

Všichni si jistě uvědomujeme jak důležité je, zachovat kulturní dědictví pro další generace. Proto existuje zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. Kulturní památky podle tohoto zákona tvoří nemovitě a movité věci nebo jejich soubory, které jsou významnými důkazy historického vývoje, způsobu jakým se žilo a prostředí společnosti od nejstarších dob až do současnosti, projevem tvůrčích dovedností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti a nositelem hodnot historických, uměleckých, vědeckých a technických, nebo které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.

¹⁶ SLOUKA, Jiří. *Mariánské a morové sloupy Čech a Moravy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, 240 s. ISBN 978-80-247-2996-1., str. 9

¹⁷ Totožný zdroj, str. 11

¹⁸ Totožný zdroj, str. 12

¹⁹ Totožný zdroj, str. 35

Mezi movité kulturní památky patří především díla starého malířství, sochařství a uměleckých řemesel, tvořící soubory vybavení zejména na hradech a zámcích a v církevních stavbách, předměty venkovské hmotné kultury a historické knihovny, nebo například strojní zařízení ve starých továrnách, elektrárnách a tak podobně.

Nemovitými kulturními památkami jsou například hrady a jejich zříceniny, zámky, tvrze, kostely, kláštery, kapličky, stavby lidové architektury a zemědělské usedlosti, městské obytné domy a paláce, radnice, městská opevnění a jejich jednotlivé dochované části, jako jsou hradby a brány, dále staré továrny a jiná technická díla, historické zahrady a parky nebo pozemky s významnými archeologickými nálezy.²⁰

Péči a obnovu kulturních památek, pak má zajišťovat především vlastník. Ten musí přijmout svoji zodpovědnost za uchování souhrnné hodnoty vlastního majetku. S tím jsou spojená určitá omezení. Zejména aby neodbornou restaurátorskou, nebo jinou činností neohrozil zachování hodnoty památky. Zákon proto stanoví i způsob jakým může být s památkou nakládáno.²¹

Kulturní památky nesmějí být trvale vyváženy z území České republiky. A k jejich přemístění musí vlastník požádat o souhlas Ministerstvo kultury.

Dále upravuje také evidenci kulturních památek, základní pojmy jako památková rezervace, památkové zóny.

V současnosti je v České republice chráněno více než 42 000 nemovitých kulturních památek a téměř 850 000 movitých kulturních památek.

²⁰ Archeologický ústav AV ČR: zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů [online]. [cit. 2014-08-17]. Dostupné z: <http://www.arup.cas.cz/?cat=637>

²¹ Totožný zdroj

3.3.1 Osobní zhodnocení zákona

Podle znění zákona musí tedy opravy kulturních památek provádět pouze a jen profesionální odborník. Tím se předejde znehodnocení a změně podoby movitých i nemovitých skvostů. Zároveň to ale například malým obcím, které mají omezené finanční prostředky, neumožní provádět údržbu vlastními silami.

3.3.2 Prohlášení kulturní památky

Kulturní památka je chráněna nejen zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, ale i v rámci Listiny základních práv a svobod. Ta pamatuje na kulturní památky a zakazuje mimo jiné i poškozování kulturních památek.

Aby movitá, nebo nemovitá věc získala status kulturní památky a tím i tuto ochranu, musí nejdřív projít řízením.

Návrh může podat kdokoliv, ať už vlastník dané věci, nebo například obecní úřad.

Následně si ministerstvo kultury vyžádá písemné vyjádření od obecního a krajského úřadu a informuje vlastníka, který má rovněž možnost se vyjádřit.

Ministerstvo kultury posoudí a prohlásí, nebo neprohlásí objekt kulturní památkou.

Kulturní památka může stát na pozemku, který není prohlášen kulturní památkou a naopak.²²

3.4 Metody památkové péče

Jsou to uplatňované přístupy, které se aplikují k ochraně, obnově a konzervaci kulturních památek. Používány byly postupně od 19. století.²³

²² Ministerstvo kultury: Příručka vlastníka kulturní památky [online]. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=2273>

²³ VINTER, Vlastimil. *Stručný slovník památkové péče*. Ústí nad Labem: Krajské středisko SSP, 1983, 127s., str. 43

3.4.1 Puristická metoda

Snažila se odprostit vzhled středověkým objektů od všech pozdějších změn a tedy uvést danou věc do čistého původního vzhledu. Slovo purismus, purus pochází z latinského jazyka a znamená čistý. Metoda vycházela z pojetí romanticko-historického. Objekty byly zrestaurovány a navíc i se slohovou přístavbou. Úskalím metody byly způsobené škody na autenticitě.²⁴

3.4.2 Restaurační metoda

Metoda uplatňována v druhé polovině 19. století. Respektovala každou jednotlivou památku a její individuální uměleckou podstatu. Šetrné obnovovací zásahy nenarušily původní vzhled. Docházelo k výměnám špatných a zchátralých částí za nové ze stejného materiálu.²⁵

3.4.3 Konzervační metoda

Vycházela z nového pojetí, převzatého z Vídně. Aplikována byla po roce 1900. Stavila se proti puristickým zásahům i restaurační obnově. Jejím hlavním cílem je zakonzervovat památky, jejich celkovou hodnotu i s patinou stáří.²⁶

3.4.4 Analitická metoda

Viditelně zachovává veškeré detaily vývojových etap objektu. Uplatňuje konzervační metodu v extrémním měřítku a nadsazuje historické hledisko. To má zpravidla dopad na celkový umělecký výraz díla.²⁷

²⁴ VINTER, Vlastimil. *Stručný slovník památkové péče*. Ústí nad Labem: Krajské středisko SSP, 1983, 127 s., str. 43

²⁵ Totožný zdroj, str.43

²⁶ Totožný zdroj, str. 44

²⁷ Totožný zdroj, str. 44

3.4.5 Syntetická metoda

Při obnově touto metodou se uplatňovala snaha o ucelený umělecký výraz objektu. Souvisela se strukturalismem ve vědách od konce 30. let minulého století.²⁸

3.4.6 Rekonstrukční metoda

Vyvolána byla poválečnou potřebou znovu vystavit zničené památky. Formou obnovy rekonstrukce se dostává památkám původní podoby.²⁹

3.4.7 Regenerační metoda

Tato metoda se snaží o obnovu objektu jako celku. Ze všech možných hledisek, nejen po stránce technické, výtvarné, ale důležité je i funkční řešení pro soudobý život.³⁰

3.4.8 Metoda preventivní ochrany

Základním prvkem této metody je prevence. Je zaměřena na předcházení škod na památkách.

3.5 Návrh finančního krytí obnovy

Existuje několik možností jak zajistit financování oprav. Prostředky lze čerpat z dotačních programů, veřejných sbírek, nadací, dobrovolných sponzorských darů, z rozpočtů obcí a dalších zdrojů.

²⁸ VINTER, Vlastimil. *Stručný slovník památkové péče*. Ústí nad Labem: Krajské středisko SSP, 1983, 127 s., str. 44

²⁹ Totožný zdroj, str. 44

³⁰ Totožný zdroj, str. 44

3.5.1 Zdroje poskytované EU

Prostřednictvím regionálních operačních programů přispívá evropská unie i na obnovu sakrálních staveb. Na základě zveřejněné výzvy lze požádat o dotaci.

U vybrané oblasti se jedná o Regionální operační program (ROP) Jihozápad.

V současné době ještě dobíhají programy z let 2007-2013, aktuálně však není vyhlášena výzva.

Pro nové programové období 2014-2020 jsou připravovány nové operační programy. Ty jsou v současné době předloženy Evropské komisi, která je posuzuje a probíhá vyjednávání na finální verzi těchto programů.

3.5.1.1 Obecný postup pro získání podpory z EU

Na webových stránkách operačních programů je nutné sledovat vyhlášení výzvy k danému operačnímu programu. Žádosti se podávají v elektronické podobě.

Jako pomůcku pro zpracování žádosti je možné použít příručky pro žadatele, nebo přímo konzultaci s pracovníky daného orgánu.

Důležitým klíčovým dokumentem je projektová žádost. Jejím chybným, nebo neúplným zpracováním dochází velice často k vyřazení žádosti a tím i ztráty možnosti získání dotace.³¹

Pro předložení žádosti mohou být vyžadované tyto 4 přílohy:

Rozpočet – je nutný vypracovat vždy

Logický rámec – popisuje konkrétní záměr projektu včetně výstupů

Studie proveditelnosti – hodnotí efektivitu a finanční stránku projektu

Analýza nákladů a přínosů – zhodnocení přínosů i negativ, jaký je společenský i finanční přínos

³¹ Ministerstvo pro místní rozvoj: Jak získat dotaci [online]. [cit. 2014-05-22]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Jak-na-projekt>

Odevzdání žádosti musí proběhnout v daném termínu, před tím se doporučuje pečlivá kontrola. Po odevzdání probíhá hodnocení a následné vyrozumění. V případě, že je dotace přidělena, je podepsána smlouva o spolufinancování. Financování je poskytováno zpětně a při nedodržení určitých podmínek může být podpora odebrána.³²

3.5.2 Financování z veřejného rozpočtu

Obce mají možnost uvolnit část svých zdrojů na financování rekonstrukcí. To ovšem podléhá schválení zastupitelstev a většina obcí nemá dostatečné finanční prostředky.

Finanční podpora projektů se dá také čerpat z dotací ministerstev. Každý rok jsou vyhlášeny dotační programy. Pro tento rok vyhlásilo ministerstvo pro místní rozvoj program Podpora obnovy a rozvoje venkova 2014.

V rámci tohoto programu byly žadatelé obce s počtem obyvatel do 3000. Dotace je poskytována až do výše 70 % nákladů a to ve výši 50 – 200 tisíc korun.³³

3.5.3 Veřejná sbírka

Veřejná sbírka je získání finančního obnosu od dobrovolných dárců neurčeného počtu. Její konání podléhá zákonu č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách.

Pořádat ji může pouze obec, kraj, nebo právnická osoba, která podá žádost. A to nejpozději 30 dní před jejím konáním. Žádost se podá krajskému úřadu, ten písemně informuje ministerstvo vnitra. Příslušný krajský úřad vydá osvědčení, bez něhož se sbírka konat nemůže.

Konání může mít různou formu, například pokladničky před kulturní památkou, ples.³⁴

³² Ministerstvo pro místní rozvoj: Jak získat dotaci [online]. [cit. 2014-05-22]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Jak-na-projekt>

³³ Ministerstvo pro místní rozvoj: Podpora obnovy a rozvoje venkova 2014 [online]. [cit. 2014-05-22]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/1814e92d-4a2c-4a82-9429-9a7b9b1e62a1/2013_0212_Zasady_podprogramu_PORV.pdf

3.5.4 Nadační fond

Nadace je právnická osoba, která je zřízena za účelem poskytovat veřejně prospěšné cíle.

Získávání prostředků od nadací je založeno na osobním jednání s konkrétní nadací.

V našem zájmovém území působí nadační fond Dominanty, který má za cíl obnovu kulturního dědictví v západních Čechách.

Podporuje kulturní památky na západě Čech. Z různých zdrojů, od dobrovolných dárců postupně čerpá prostředky na obnovu převážně církevních staveb.³⁵

Jedná se o nestátní fond se sídlem v Plzni.

3.6 Charakteristika místa

3.6.1 Plzeňský kraj

Na jihozápadě České republiky se nachází Plzeňský kraj. Rozlohou 7 561 km² se řadí na třetí místo v zemi. Hustota osídlení není tak značná, proto počtem obyvatel se řadí až na deváté místo. Každý ze sedmi okresů (Plzeň-město, Plzeň-jih, Plzeň-sever, Domažlice, Klatovy, Rokycany a Tachov) je zcela odlišný. Důvodem je hlavně rozdílný krajinný charakter i rozložení hustoty obyvatelstva.

Geograficky můžeme vymezit tyto oblasti: Šumava, Český les, Plzeňská pahorkatina, Brdská vrchovina (část).

V oblasti se nachází čtyři chráněné krajinné oblasti (Šumava, Český les, Chodsko, Křivoklátsko) a 193 maloplošných chráněných území. Přičemž oblast na Šumavě je chráněna i jako národní park.³⁶

³⁴ Veřejné sbírky [online]. [cit. 2014-05-22]. Dostupné z: <http://www.verejnesbirky.cz/index.php?cmd=page&id=30>

³⁵ Dominanty nadační fond: ohrožené kulturní památky [online]. [cit. 2014-07-20]. Dostupné z: <http://www.dominanty.cz/>

3.6.1.1 Přeštice

Město je významným centrem ležícím 20 km jižně od Plzně. Svojí polohou je strategickou dopravní, zejména silniční tepnou. Žije zde téměř 7000 obyvatel. Pod Přeštice spadají i okolní obce, a to Skočice, Žerovice a Přeštice – Zastávka.

Osídlení této lokality je odhadováno v mladší době kamenné, asi před 4000 lety.

Archeologicky první místo s doloženým osídlením je takzvané Pohořsko. Dnes zde stojí kostel. V době královských vojevůdců se nacházelo na místě významné hradiště. První písemná zmínka je z 12. století, kde je na listině podepsán Zwatobor de Pressic. Na město byly Přeštice povýšeny již v roce 1519.³⁷

Ve městě se nachází mimořádně významná stavba, kostel Nanebevzetí Panny Marie. Byl prohlášen národní kulturní památkou.

Město je rodištěm několika významných osobností. Jedním z nich je architekt Josef Hlávka, který projektoval řadu významných staveb, například operu ve Vídni. Jeho rodný domek dodnes stojí nedaleko přeštického kostela.

Narodil se zde hudební skladatel Jakub Jan Ryba. Jehož nejznámější skladbou je Česká vánoční mše: Hej, mistře, vstaň bystře. Na jeho počest je v Přešticích postaven pomník.

Zajímavostí města je, že zde bylo vyšlechtěno v 19. století černostrakaté přeštické plemeno prasete. Zástupce tohoto druhu můžeme spatřit v plzeňské ZOO. S tím je spojené neobvyklé sousoší prasat, které je k vidění u hlavní silnice.

³⁶ Český statistický úřad: Charakteristika plzeňského kraje [online]. [cit. 2014-06-18]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/xp/redakce.nsf/i/charakteristika_plzenskeho_kraje/\\$File/charakteristika2012.pdf](http://www.czso.cz/xp/redakce.nsf/i/charakteristika_plzenskeho_kraje/$File/charakteristika2012.pdf)

³⁷ FOUND, Karel a Tomáš KAREL. *Jižní Plzeňsko I: Historicko-turistický průvodce č. 12*. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1999. ISBN 8086125092., str. 90

3.6.1.2 Dolní Lukavice

Asi 3 km na sever od města Přeštice leží obec Dolní Lukavice. Je položena v údolí při řece Úhlavě. První zmínky o obci jsou datovány rokem 1216.³⁸

Obec patří pod správní obvod obce s rozšířenou působností Přeštice.

Svojí rozlohou 1873 ha a počtem obyvatel 888, ji můžeme označit jako malou obec.³⁹

Ovšem její kulturní život není rozhodně chudý.

Každoročně se zde konají Haydnovy hudební slavnosti, které mají dlouholetou tradici.

Jsou zde různé dobrovolné spolky rybářů, myslivců, hasičů a další.

Dominantou Lukavice je chátrající zámek, který je ve vlastnictví soukromé osoby.

3.6.1.3 Chlumčany

Obec leží v otevřené krajině, přibližně 17 km jižně od města Plzeň. Má strategickou dopravní polohu, poněvadž leží na přímé železniční trase Plzeň – Klatovy. Trvale zde žije 2402 obyvatel.⁴⁰

První písemná zmínka o vsi pochází z roku 1379, v této době byla obec majetkem Heřmana z Jezeře.⁴¹

Dříve charakterizoval obec zemědělský ráz, který se časem změnil na průmyslový. Již od konce 19. století se zde nachází kaolinka, která vyrábí keramické obklady a dlažby. Nedaleko keramičky se nachází další průmyslový podnik, který vyrábí pórobetonové stavební díly. Tato průmyslová oblast je izolovaně situována poblíž železniční tratě, mimo obydlené části vesnice.

3.6.1.4 Příchovice

Vesnice leží nedaleko města Přeštice. Příjemnou procházkou po chodníku, vedeném uprostřed luk, trvá cesta z Přeštice do Příchovic jen několik minut.

³⁸ FOUND, Karel a Tomáš KAREL. *Jižní Plzeňsko I: Historicko-turistický průvodce č. 12*. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1999. ISBN 8086125092., str. 33

³⁹ Český statistický úřad: Veřejná databáze [online]. [cit. 2014-11-01]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?kapitola_id=5&potvrz=Dokon%C4%8Dit+%C3%BApravy&pro_1_1_54=557684&cislotab=MOS+ZV01&str=tabdetail.jsp

⁴⁰ Český statistický úřad: Počet obyvatel v obcích Plzeňského kraje k 1.1. 2014 [online]. [cit. 2014-08-20]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xp/redakce.nsf/i/pocet_obyvatel_v_obcich_plzenskeho_kraje_k_1_1_2014

⁴¹ FOUND, Karel a Tomáš KAREL. *Jižní Plzeňsko I: Historicko-turistický průvodce č. 12*. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1999. ISBN 8086125092., str. 50

Pravděpodobně se jedná o vesnici velmi starou, ovšem první zmínka pochází z roku 1328. Na začátku 18. století byl v Příchovicích postaven barokní patrový zámek, který byl vybudován namísto původní tvrze.⁴²

Stejně jako v jiných obcích i zde působí celá řada spolků a zájmových oblastí. V místním kulturním domě probíhá mnoho akcí, jako například divadelní představení, plesy, cvičení pro ženy a různé sportovní akce.

Obec má přibližně 1082 obyvatel a ze statistik vyplývá, že jejich počet stále roste.⁴³ To není pro venkovské sídlo zcela typické, ovšem zde se nachází nová zástavba rodinných domů a další volné parcelní plochy.

3.6.1.5 Nezdice

Jedná se o malou obec čítající 209 obyvatel.

Počátky osídlení obce spadají do střední doby bronzové, což je dokázáno z archeologických nálezů. Dle pověsti byla založena panem Nezdou v 10. století.

Avšak první doložená písemná zmínka pochází až z roku 1243.

Ve 14. století patřila ves starému rodu Drslaviců ze Stropčic a Jinína. Od konce 14. století se v panství vystřídalo několik dalších správců.

V roce 1957 došlo ke sjednocení, z původních Horních a Dolních Nezdic se staly pouze Nezdice.⁴⁴

Zajímavostí obce je vlastní divadelní ochotnický spolek, který pořádá nepravidelně svá vystoupení.

⁴² FOUND, Karel a Tomáš KAREL. *Jižní Plzeňsko I: Historicko-turistický průvodce č. 12*. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1999. ISBN 8086125092., str. 104

⁴³ Český statistický úřad: Veřejná databáze [online]. [cit. 2014-10-20]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=AGOBY6031PU_OB2.139&vo=tabulka

⁴⁴ Obec Nezdice: Stručná historie obce [online]. [cit. 2014-01-19]. Dostupné z: <http://www.obec-nezdice.cz/strucna-historie-obce/>

3.6.1.6 Soběkury

Soběkury jsou menší obcí, kde žije 612 obyvatel.⁴⁵

Ves leží přibližně 10 km na západ od města Přeštice. V historických záznamech se poprvé objevila roku 1239, jako majetek kladrubskeho klášteera. Její počátky však spadají do doby pravěku. V okolních lesích se našly pozůstatky mohylové kultury.⁴⁶

Obec má náves lemovanou typickými zemědělskými usedlostmi, které jí dodávají zajímavý venkovský ráz. V současné době může obec nabídnout občanům koupiliště, nebo tenisové a fotbalové hřiště.

⁴⁵ Český statistický úřad: Počet obyvatel v obcích Plzeňského kraje k 1.1. 2014 [online]. [cit. 2014-08-20]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xp/redakce.nsf/i/pocet_obyvatel_v_obcich_plzenskeho_kraje_k_1_1_2014

⁴⁶ FOUND, Karel a Tomáš KAREL. *Jižní Plzeňsko I: Historicko-turistický průvodce č. 12*. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1999. ISBN 8086125092., str. 125

4 Terénní výzkum

4.1 Metodika výzkumu

V této části bude popsáno a zdokumentováno několik kulturních památek, které se nachází ve městě Přeštice a okolních obcích. Všechny stavby rovněž patří do správního obvodu města. Bude popsána jejich poloha, zhodnocen jejich stav. Cílem výzkumné části je v případě potřeby navrhnout možnost obnovy. Další metodou pro získání informací bude čerpání z dostupných zdrojů k objasnění historie vybraných památek.

Pro potřeby výzkumu stavu památek připravena jednoduchá, subjektivně hodnotící stupnice

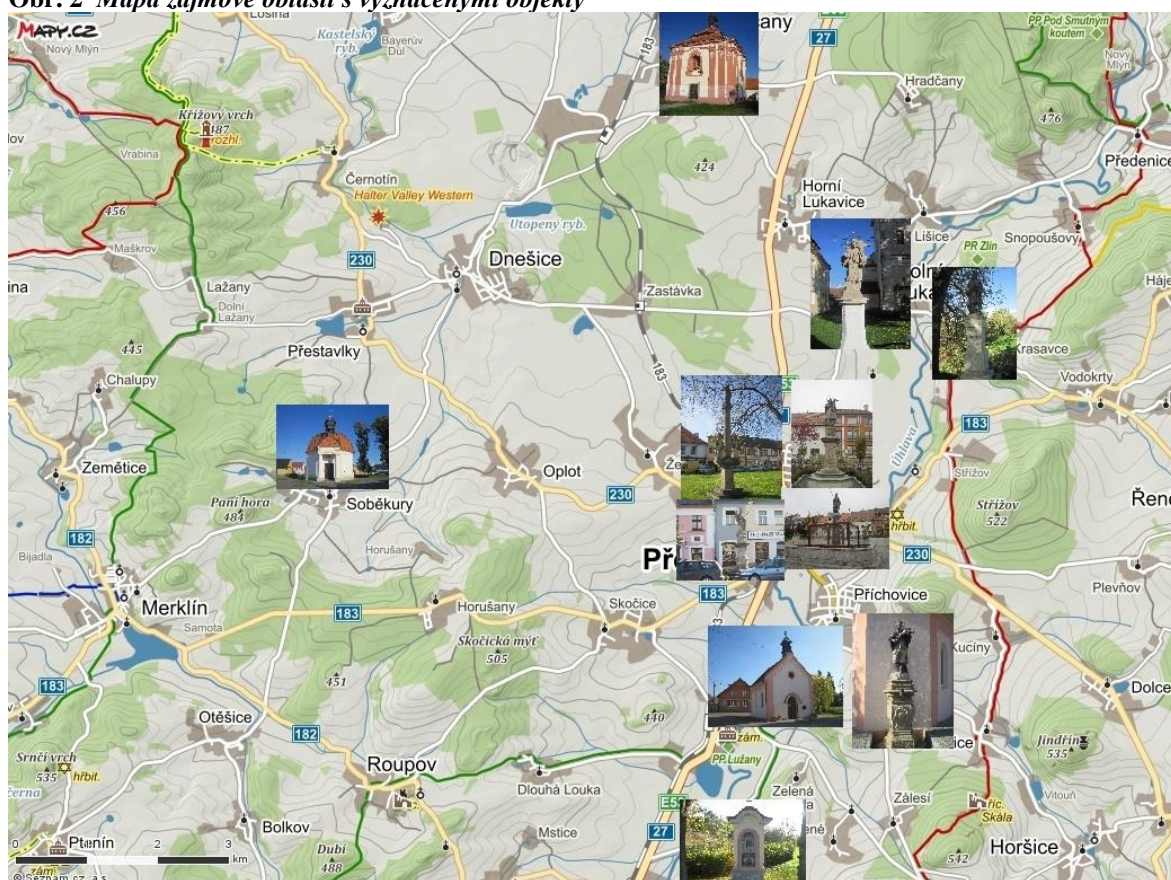
Tabulka 1: hodnocení stavu památek

Hodnocení stavu	Popis skutečností
Výborný	po rekonstrukci, probíhá pravidelná údržba
Velmi dobrý	bez zásadních poruch, potřeba údržby okolí, omšelý povrch, celistvý stav
Uspokojivý	viditelné závady, potřeba dílčích oprav
Neuspokojivý	velice špatný stav, ohrožena statika a zachování objektu

4.2 Sledované památky

Výzkumná část je zaměřena na lokalitu, která je níže zobrazena na mapce. Jedná se o oblast začínající 17 km jižně od Plzně v obci Chlumčany. Její pomyslnou spodní hranici tvoří obec Nezdice. Západním mezníkem je obec Soběkury a nejvýchodnějším místem obec Dolní Lukavice. Nejsou zde obsaženy veškeré církevní objekty z lokality, ale několik vybraných staveb.

Obr. 2 Mapa zájmové oblasti s vyznačenými objekty

Zdroj: <http://www.mapy.cz/>, vlastní zpracování

4.2.1 Kaple sv. Jana Nepomuckého

Vlastník: Příchovice

Kaple byla postavena roku 1883, k jejímu vysvěcení došlo 18. května 1884.

Původní zvon ze zvoničky je však ještě starší, pochází z roku 1737.⁴⁷

Ten byl však nahrazen a od roku 2005 jsou instalovány elektrické zvony.

V roce 2002 proběhla rozsáhlá rekonstrukce.⁴⁸

Kaple stojí na východní straně návsi. Jedná se o zděnou pozdně barokní stavbu, která má obdélníkový půdorys a zadní část je trojboká. Sedlová střecha je pokryta taškami bobrovkami. V přední části, na hřebeni štítu, je vztyčena oplechovaná čtyřboká zvonička. Vstupní dveře jsou novodobé a patří k nim předsazená mříž.

Od května do září je možné si prohlédnout interiér kaple, jsou otevřené dřevěné dveře. V době adventu jsou dočasně nahrazeny prosklenými dveřmi.

Památka je ve výborném stavu.

Obr. 3 Kaple sv. Jana Nepomuckého

Zdroj: vlastní foto

⁴⁷ Příchovice: Oficiální stránky obce [online]. [cit. 2014-01-18]. Dostupné z:

<http://www.prichovice.cz/informace-o-obci-zajimavosti-z-obce-kaple-sv-jana-nepomuckeho/>

⁴⁸ BĚL, Jiří. *Kapličky, kaple a kostely na Přešticku*. Přeštice: Spolek pro záchranu historických památek na Přešticku, 2006., str. 53

4.2.2 Socha sv. Jana Nepomuckého

Vlastník: obec Příchovice

Socha je umístěna na návsi, při východní stěně kaple.

Na barokním soklu je plastika z kamene. Má vykročeno levou nohou vpřed, nařasený šat je mírně v pohybu. Světec drží v obvyklé pozici kříž na levém rameni.

Socha musela projít v nedávné době rekonstrukcí, důvodem byla dopravní nehoda, která se stala v roce 2012. Plastika byla sražena z podstavce a rozlomena na několik částí.⁴⁹

Obr. 4 *Socha sv. Jana Nepomuckého*

Zdroj: vlastní foto

⁴⁹ Příchovice: Oficiální stránky obce [online]. [cit. 2014-01-18]. Dostupné z: <http://www.prichovice.cz/informace-o-obci-zajimavosti-z-obce-kaple-sv-jana-nepomuckeho/>

4.2.3 Socha sv. Jana Nepomuckého

Vlastník: Dolní Lukavice

V obci Dolní Lukavice, na prostranství před kostelem, stojí socha sv. Jana Nepomuckého. Stávala na jiném místě u kostela, byla přemístěna na nový sokl. Jedná se o velice hodnotné barokní dílo, datováno letopočtem 1714.⁵⁰

Socha drží levou rukou zespodu crucifix, který má svisle opřený o rameno a obrací k němu hlavu. Stojí na dvoustupňovém podstavci.

Socha prošla rekonstrukcí v roce 2013, je ve výborném stavu. Financování bylo zajištěno z dotací ministerstva zemědělství.

Obr. 5 *Socha sv. Jana Nepomuckého*

Zdroj: vlastní foto

Obr. 6 *Socha sv. Jana Nepomuckého*

Zdroj: vlastní foto

⁵⁰ FOUND, Karel a Tomáš KAREL. Jižní Plzeňsko I: Historicko-turistický průvodce č. 12. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1999. ISBN 8086125092, str. 35

4.2.4 Socha sv. Jana Nepomuckého

Vlastník: obec Dolní Lukavice

Jedná se již o druhou sochu světce Jana Nepomuckého ve stejné lokalitě. Nachází se u mostu přes řeku Úhlavu na okraji obce Dolní Lukavice, na levé straně u silnice. Socha je z pískovce, v obvyklém postoji s křížem na pravé straně. Sokl je zajímavý, profilovaný a je obílen. V horní části je vyryto datum ANNO 1807.

Obr. 7 *Socha sv. Jana Nepomuckého*

Zdroj: vlastní foto

Obr. 8 *Socha sv. Jana Nepomuckého*

Zdroj: vlastní foto

4.2.5 Výklenková kaplička sv. Jana Nepomuckého

Vlastník: obec Nezdice

Kaple, která byla postavena v Nezdicích, pochází z 2. poloviny 18. století.⁵¹

Nachází se pod kostelem v blízkosti náhonu na mlýn, na prostranství mezi několika vzrostlými lípami. Na obdélníkovém soklu je zděná kaple. Celá stavba má hladkou omítku. V horní části se nachází obloukový štít, který je kryt štíříškou z pálené krytiny. Na vrcholu je postaven klasický křížek. Na přední stěně se nachází obloukový výklenek, opatřený dřevěnými dvířky, které jsou vyplněny jemným pletivem.

Uvnitř výklenku visí obrázek sv. Jana Nepomuckého. Pod ním se nachází podstavec s nápisem IHS, vedle něj je postavena váza s květinami.

Stav objektu je uspokojivý. Omítka na soklu a v horní části kaple nese známky poškození.

Obr. 9 *Výklenková kaplička sv. Jana Nepomuckého*

Zdroj: vlastní foto

⁵¹ BĚL, Jiří. *Kapličky, kaple a kostely na Přešticku*. Přeštice: Spolek pro záchranu historických památek na Přešticku, 2006., str. 62

4.2.6 Mariánský sloup, sousoší v Přešticích

Vlastník: město Přeštice

Nachází se v parku, který navazuje na přeštické Masarykovo náměstí.

Podle nápisu na soklu můžeme vznik této kulturní památky datovat rokem 1676.

Na dvou schodech je položen podstavec z pískovce ve tvaru hranolu, nese desku, která ve výšce asi 140 cm nese na každé straně sochu. Vlevo socha sv. Václava, vpravo sv. Vojtěcha. Mezi sochami svatých je vztyčen hladký sloup s hlavicí a na ní postavena socha Panny Marie s kovovou svatozáří.

Obr. 10 *Mariánský sloup v Přešticích*

Zdroj: vlastní foto

Před několika lety byla socha sv. Václava odcizena a socha sv. Vojtěcha uložena do depozitáře. V současné době jsou obě sochy nové, kopie původních. Tato obnova se stala v

roce 2009. Stromy, které rostou kolem, se postaraly o vyvedenou přírodní patinu. Památka je ve výborném stavu.

4.2.7 Kašna se sochou sv. Václava

Vlastník: město Přeštice

Kašna se nachází v centru města Přeštice, uprostřed Masarykova náměstí.

Pochází z konce 18. století. Kašna bývala využívána při trzích dobytka jako zdroj pitné vody.

Čtvercová nádrž má skosené rohy a široký vystouplý pruh v horní části. Uprostřed je hranolový podstavec zakončený profilovanou hlavicí a deskou, na níž stojí socha sv. Václava. Na každé straně podstavce ústí trubky s tryskající vodou.

Při poslední obnově roku 2010, byla opravena její funkčnost a současně restaurována také socha sv. Václava. Na chrliče vody byly osazeny drobné kovové zvířecí sošky s motivy přeštických kanců.

Přibližně od listopadu je kašna zazimována ochranným krytem.

Obr. 11 *Kašna se sochou sv. Václava se zimním krytem*

Zdroj: vlastní foto

4.2.8 Socha sv. Jana Nepomuckého

Vlastník: město Přeštice

Barokní památka pocházející z roku 1707.

Nachází se v horní části Masarykova náměstí nad kašnou. Pískovcová socha stojí na dvoudílném podstavci, který je položen na črvercové podestě se schůdkem. Podstavec je zdobený trnovníkovými listy. Postava světce oblečena v obvyklém šatu, podpírá levou rukou kříž, který má ve svislé poloze opřený o levé rameno. Nad hlavou je umístěna kovová svatozář.

Památka má omšelý povrch a je ve velmi dobrém stavu.

Obr. 12 *Socha sv. Jana Nepomuckého*

Zdroj: vlastní foto

4.2.9 Socha sv. Kiliána

Vlastník: město Přeštice

Jedná se již o čtvrtou sochu světce v okolí přeštického náměstí. Sv. Kilián je patronem města, proto i jeho socha zde získala své zastoupení. Původní je pouze kamenný stupínek, na kterém je památka umístěna. Originální socha včetně soklu je přemístěna do lapidária městského úřadu.

Na třech stupíncích, se seříznutými rohy a oblým zakončením, je na nízkém soklu podstavec. Ten je dole rozšířený a nahoře přechází do závitnicového tvaru mušle. Podstavec je celý různě zdobený, například ornamenty nebo akantovými listy.

Na podstavci je položena široká přesahující deska s nízkým soklem. Na něm, pravděpodobně na obláčku, stojí socha sv. Kiliána. Postava v liturgickém oděvu má pravici vztyčenou v gestu žehnání a levou rukou drží berlu. Na hlavě má posazenou mitru.

Památka je ve výborném stavu.

Obr. 13 Socha sv. Kiliána

Zdroj: vlastní foto

4.2.10 Kaple Povýšení sv. Kříže

Vlastník: obec Soběkury

Kaple byla postavena roku 1827, jedná se o pozdně barokní stavbu.⁵²

Nachází se na návsi. Stavba má osmiboký půdorys a kupolovitou střechu s lucernou na vrcholu. Před vchodem do kaple je přístřešek, postavený na čtyřech kulatých sloupech, který je kryt stříškou. Na vrcholu přístřešku se nachází věžička se zvonem. Na vrcholu věžiček, s lucernou i druhé se zvonem, stojí křížky.

Kaple nemá okna, tudíž je osvětlena pouze lucernou vížky.

Do kaple je možnost nahlédnout, má otevřena vrata a vchod je zajištěný kovovou mříží.

Uvnitř je umístěn oltář s ukřižovaným Ježíšem Kristem. Před ním ze stropu visí nádoba na kadidlo. Na oltář navazuje dřevěný stupínek. Stěny zdobí několik obrazů s náboženskou tematikou. Kaple je ve výborném stavu.

Obr. 14 Kaple Povýšení sv. Kříže

Zdroj: vlastní foto

⁵² BĚL, Jiří. *Kapličky, kaple a kostely na Přešticku*. Přeštice: Spolek pro záchranu historických památek na Přešticku, 2006., str. 76

4.2.11 Kaple Matky Boží Pomocné

Vlastník: obec Chlumčany

Stavba není velká, ale svou polohou na kopci dominuje. Stojí na východním okraji obce Chlumčany.

Byla postavena v roce 1749 jako rodinná hrobka. Vysvěcena byla roku 1751.⁵³

Obdélníková barokní stavba je téměř čtvercového půdorysu. Nároží je konkávně vyžlabané. Střecha stanová mansardová je krytá bobrovkami. Při rozích fasády jsou na každé straně dva toskánské sdružené pilastry s čabrakovými hlavicemi. Na jižní straně jsou malované sluneční hodiny. Vstup je tvořen dvoukřídlovými dveřmi na západní straně. Kolem je zánovní chodník položen pravděpodobně v roce 1997. Okolí je částečně udržované.

V současné době se odlupuje omítka, střešní krytina má viditelné vady. Je potřeba obnovy. Kaple je v uspokojivém stavu.

Obr. 15 *Kaple Matky Boží Pomocné*

Zdroj: vlastní foto

⁵³ BĚL, Jiří. *Kapličky, kaple a kostely na Přešticku*. Přeštice: Spolek pro záchranu historických památek na Přešticku, 2006. str. 38

4.3 Souhr výsledků

4.3.1 Popis zjištěných údajů

Z předchozího šetření můžeme odvodit následující výsledky. Hodnoceno bylo celkem jedenáct objektů, které se nachází v šesti obcích. Zhodnocení stavu proběhlo dle subjektivního názoru autorky.

Konkrétně ve městě Přeštice byly popsány čtyři objekty. Všechny se nachází v blízkosti Masarykova náměstí.

A to socha sv. Jana Nepomuckého, u které poslední obnova proběhla v roce 2010. Socha sv. Kiliána patrona města je uložena v depozitáři a místo ní je instalována kopie. Obnova originálu proběhla v roce 2003. Mariánský sloup, přesněji sochy z tohoto sousoší byly naposledy restaurovány v roce 2009. Kašna se sochou sv. Václava prošla poslední rekonstrukcí v roce 2010. Památky jsou ve výborném nebo velmi dobrém stavu. Všechny prošly v nedávné době rekonstrukcí a jejich okolí je pravidelně udržované.

V sousední obci Příchovice byla zdokumentována kaple sv. Jana Nepomuckého a socha téhož světce. Kaple je po rekonstrukci. Socha byla v roce 2012 poškozena při dopravní nehodě a rovněž je nově zrekonstruována. Stav těchto památek můžeme zhodnotit slovem výborný.

V obci Dolní Lukavice se nachází dvě sochy sv. Jana Nepomuckého. V roce 2013 prošly obě rozsáhlou rekonstrukcí, ta byla financována z programu pro rozvoj venkova. Díky iniciativě vedení této obce se v uplynulých letech restaurovaly i další památné objekty, které nepatří pod ochranu kulturních památek ani neleží přímo ve vsi. Obec si je vědoma důležitosti péče o ně.

Obec Nezdice je bohatá na církevní památky. V praktické části byla popsána jedna z nich, tou je výklenková kaplička sv. Jana Nepomuckého. Kaplička se nachází naproti kostelu v malebném zátiší mezi stromy. Stav objektu označen jako uspokojivý. Je porušena omítka na soklu a v horní části kaple.

V Soběkurech na návsi se nachází kaple Povýšení svatého Kříže. Tato pozdně barokní stavba je ve výborném stavu.

Poslední dokumentovaná stavba se nachází v obci Chlumčany. Jedná se o kapli Matky Boží Pomocné. Památka má viditelně špatnou omítku a další skryté vady v interiéru kaple. Poslední obnova proběhla v letech 1993-1994. Bohužel nebyla příliš zdařilá. Stav byl zhodnocen slovem uspokojivý.

4.3.2 Zhodnocení výsledků

Všechny uvedené stavby jsou ve vlastnictví obcí, ve kterých se nachází. A současně všechny patří mezi kulturní památky. Tomu také odpovídají pozitivní výsledky. Ty ukazují, že obnova a ochrana kulturních památek u zkoumaných objektů skutečně probíhá.

Výsledný graf znázorňuje stav objektů, které byly popsány a zdokumentovány. Je patrné, že nejvíce objektů je ve výborném stavu. Jedna kulturní památka byla označena stavem velmi dobrým. Nejhorší výsledné ohodnocení získaly dvě památky, jedná se o stav uspokojivý.

Graf 1 Stav objektů

Zdroj: vlastní zpracování

4.4 Návrh možného řešení

Dvě popsané památky získaly ohodnocení stavu uspokojivý. Pro návrh obnovy byla vybrána kaple Matky Boží Pomocné v Chlumčanech, z důvodu větší náročnosti na prozpočtovou a technickou přípravu.

4.4.1 Obnova kaple Matky Boží Pomocné

Kaple ve vlastnictví obce Chlumčany je kulturní památkou. Její rekonstrukce proběhla naposledy v letech 1993-1994, nebyla příliš zdařilá. Na spodní část stavby byla použita speciální nepropustná malba, která časem zesvětlala oproti ostatnímu nátěru. V okolí stavby byla instalována dlažba, která není propustná. Jedná se o nevhodný a neodborný přístup k historické stavbě, který nerespektuje původní systém odvlčení stavby. V interiéru kaple dochází k odlupování omítky, střešní trámy začínají uhnívat.

Obr. 16 *Kaple Matky Boží Pomocné, detail*

Zdroj: vlastní foto

4.4.1.1 Finanční stránka obnovy

Níže popsáný rozpočet byl vytvořen na základě informací, které byly poskytnuty při rozhovoru s tajemníkem obce Chlumčany. Obec má již na rekonstrukci vytvořený projekt, který není zahrnut v ceně rozpočtu obnovy. Autorka práce upravila rozpočet do srozumitelné podoby. Ceny jsou pouze orientační, mohou se lišit v závislosti na budoucích dodavatelských firmách. Celková rekonstrukce může být rozdělena na dvě části. První částí by pak byla komplexní oprava střechy, druhou částí pak obnova omítky, interiéru a okolí stavby. Obnova bude zajištěna částečně ze zdrojů obce, bude sledováno vypsání nových dotačních programů, pro následující období. Zároveň je možnost využít některé z dalších možností, které byly přiblíženy v teoretické části práce.

Tabulka 2: předpokládaný rozpočet obnovy

Část rekonstrukce	Předpokládané přibližné náklady v Kč (včetně DPH)
Střecha (krovy, krytiny, práce, doplňkové kovové konstrukce, nátěry, inženýrská činnost)	2 100 000
Úpravy povrchů (nátěry, malby, tapetování)	897 000
Elektro montáže	147 600
Restaurátorská práce	512 400
Inženýrská činnost	42 000
Materiál (konstrukce, kámen, dřevo, kov, ostatní)	677 500
Úprava venkovní komunikace	202 400
Ostatní práce (demontážní, odkopávky, další práce)	59 200
Lešení	622 200
Zařízení staveniště	88 500
Celkem	5 348 800

5 Závěr

Drobné sakrální památky jsou součástí naší krajiny a připomínají naši historii. Proto by péče o ně neměla být opomíjena. Zejména sakrální památky jsou významnými pilíři české historické kultury. Právní řád České republiky tomuto tématu věnuje náležitou pozornost. O památky by měl pečovat převážně jejich vlastník, který nese zodpovědnost za zachování jedinečné hodnoty. Péči by měli provádět pouze školení odborníci, aby nedošlo ke znehodnocení díla.

Důležitým zjištěním, které vyplývá z výsledků práce, je že pokud se jedná o kulturní památku, péče o ni je dodržována. Objekty jsou u většiny ve výborném stavu, udržované. Vlastníci, v našem případě obce, si uvědomují význam historických památek pro další generace. Právní ochrana zde funguje.

V první části této bakalářské práce byly nastíněny historické události, které ovlivnily v naší zemi náboženství i církevní stavby. Byly popsány drobné sakrální památky, důvod jejich vzniku a přibližná datace. Byla popsána ekonomická a právní stránka související s touto tematikou. Dále byla vytyčena lokalita, ve které byl proveden terénní výzkum. Tím se zabývala druhá část práce, která byla zaměřena na jedenáct kulturních památek. Objekty byly osobně navštíveny, popsány a proběhla jejich fotodokumentace. Z dostupné literatury byla objasněna historie vybraných památek. Proběhla konzultace s vedením jednotlivých obcí a s paní Věrou Lukášovou, která pracuje v odboru památkové péče ve městě Přeštice.

Cíl práce byl popis drobných sakrálních staveb, možnost financování jejich obnovy a objasnění historických souvislostí. To bylo splněno ve všech bodech. Navíc byla navržena obnova kulturní památky kaple Katky Boží Pomocné.

6 Seznam použitých zdrojů

Seznam literatury

BĚL, Jiří. *Kapličky, kaple a kostely na Přešticku*. Přeštice: Spolek pro záchranu historických památek na Přešticku, 2006.

Církevní stavby: stavební kniha 2012. 1. vyd. Praha: ČKAIT, 2012, 162 s. ISBN 978-80-87438-24-4.

FOUND, Karel a Tomáš KAREL. *Jižní Plzeňsko I: Historicko-turistický průvodce č. 12*. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1999. ISBN 8086125092.

HÁJEK, Tomáš a Irena BUKAČOVÁ. *Příběh drobných památek: Od nezájmu až k fascinaci*. 2. vyd. Jaroslav Bárta: Studio JB, 2006. ISBN 8090090397.

Kamenné kříže Čech a Moravy : sborník Společnosti pro výzkum kamenných křížů : SPVKK / kolektiv autorů. -- Aš : Muzeum, 2007. -- 204 s., [32] s. barev. obr. příl. : il. + 1 mapa.

SLOUKA, Jiří. *Mariánské a morové sloupy Čech a Moravy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, 240 s. ISBN 978-80-247-2996-1.

VALENCIK, Michal. *Ohrožené památky: kostely, kaple a kapličky v České republice*. 1. vyd. Praha: Baset, 2006, 293 p. ISBN 80-734-0082-0.

VAŘEKA, Josef. *Lidová architektura: encyklopedie*. 2., přeprac. vyd., V nakl. Grada 1. vyd. Praha: Grada, 2007, 427 s. ISBN 978-80-247-1204-8.

VINTER, Vlastimil. *Stručný slovník památkové péče*. Ústí nad Labem: Krajské středisko SSP, 1983, 127 s.

Internetové zdroje

Archeologický ústav AV ČR: zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů [online]. [cit. 2014-08-17]. Dostupné z:
<http://www.arup.cas.cz/?cat=637>

Český statistický úřad: Charakteristika plzeňského kraje [online]. [cit. 2014-06-18]. Dostupné z:
[http://www.czso.cz/xp/redakce.nsf/i/charakteristika_plzenskeho_kraje/\\$File/charakteristika_2012.pdf](http://www.czso.cz/xp/redakce.nsf/i/charakteristika_plzenskeho_kraje/$File/charakteristika_2012.pdf)

Český statistický úřad: Počet obyvatel v obcích Plzeňského kraje k 1.1. 2014 [online]. [cit. 2014-08-20]. Dostupné z:
http://www.czso.cz/xp/redakce.nsf/i/pocet_obyvatel_v_obcich_plzenskeho_kraje_k_1_1_2014

Český statistický úřad: Veřejná databáze [online]. [cit. 2014-11-01]. Dostupné z:
http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?kapitola_id=5&potvrd=Dokon%C4%8Dit+%C3%BApravy&pro_1_154=557684&cislotab=MOS+ZV01&str=tabdetail.jsp

Dominanty nadační fond: ohrožené kulturní památky [online]. [cit. 2014-07-20]. Dostupné z: <http://www.dominanty.cz/>

Ministerstvo pro místní rozvoj: Jak získat dotaci [online]. [cit. 2014-05-22]. Dostupné z:
<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Jak-na-projekt>

Ministerstvo pro místní rozvoj: Podpora obnovy a rozvoje venkova 2014 [online]. [cit. 2014-05-22]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/1814e92d-4a2c-4a82-9429-9a7b9b1e62a1/2013_0212_Zasady_podprogramu_PORV.pdf

Ministerstvo kultury: Příručka vlastníka kulturní památky [online]. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=2273>

Obec Nezdice: Stručná historie obce [online]. [cit. 2014-01-19]. Dostupné z: <http://www.obec-nezdice.cz/strucna-historie-obce/>

Přichovice: Oficiální stránky obce [online]. [cit. 2014-01-18]. Dostupné z: <http://www.prichovice.cz/informace-o-obci-zajimavosti-z-obce-kaple-sv-jana-nepomuckeho/>

Veřejné sbírky [online]. [cit. 2014-05-22]. Dostupné z: <http://www.verejnesbirky.cz/index.php?cmd=page&id=30>

Právní normy

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách

7 Seznam příloh

Příloha 1 Socha sv. Jana Nepomuckého v obci Dolní Lukavice před rekonstrukcí

Příloha 2 Interiér kaple Povýšení sv. Kříže v Soběkurech

Příloha 3 Originál sochy sv. Kiliána v depozitáři

Příloha 4 Originální socha sv. Vojtěcha v depozitáři

Příloha 5 Nápis umístěný na stěnu depozitáře v Přešticích

Příloha 6 Detail mariánského sloupu v Přešticích

Příloha 7 kaple v obci Příchovice, pohled z boku

Příloha 1 Socha sv. Jana Nepomuckého v obci Dolní Lukavice před rekonstrukcí

Zdroj: foto Vítězslav Opálko, starosta obce

Příloha 2 Interiér kaple Povýšení sv. Kříže v Soběkurech

Zdroj: vlastní foto

Příloha 3 Originál sochy sv. Kiliána v depozitáři

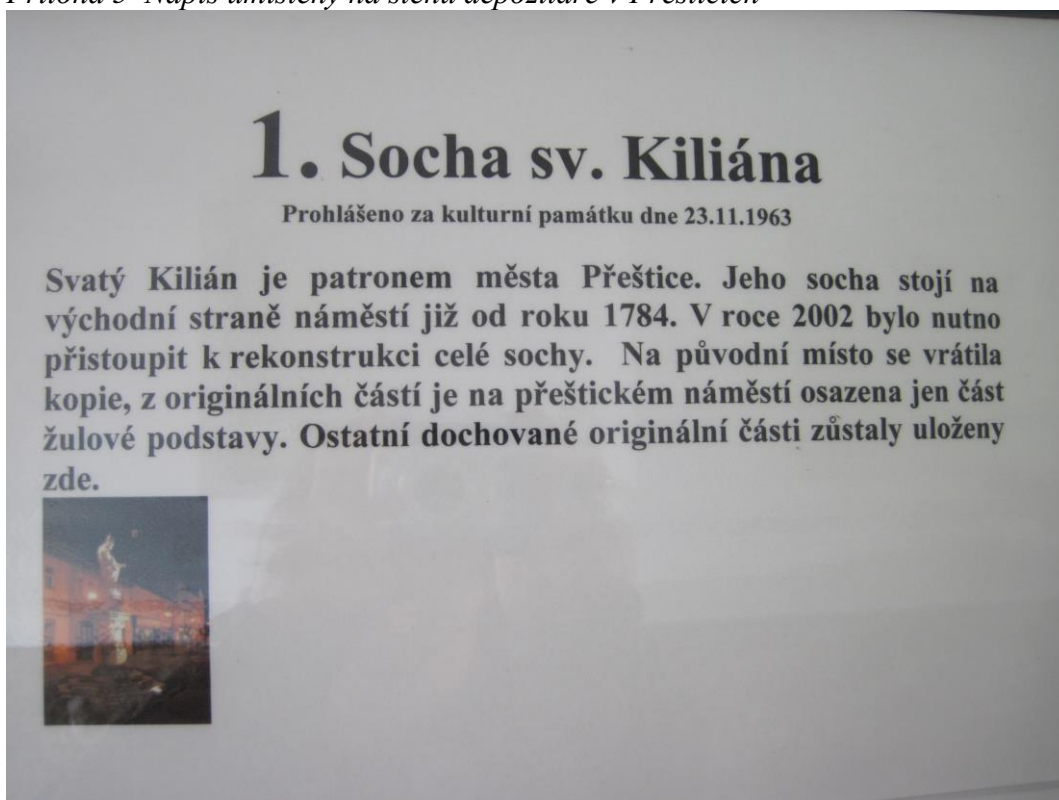

Zdroj: vlastní foto

Příloha 4 Originální socha sv. Vojtěcha v depozitáři

Zdroj: vlastní foto

Zdroj: vlastní foto

Zdroj: vlastní foto

Příloha 7 kaple v obci Příchovice, pohled z boku

Zdroj: vlastní foto